№ 183, ოთხშაბათი, 30 აპრილი. 1896—1897 ოთხშაბათი, 30 აპრილი, № 183.

რედაქცია:
ტფილისი, ფრეილინის ქუჩა, № 13.
ხელის მომწერნი გაზეთის დასაკვეთად მიჰმართვენ რედაქციას დილის 10 საათიდან 3 საათამდე და საღამოს 6—7 საათამდე და „წერა-კითხვის გამავრცელებელ საზოგადოების“ წიგნის მაღაზიას.
ხელმოუწერავ წერილებს რედაქცია არ ჰბეჭდავს.

პირისპირ მოლაპარაკება რედაქტორთან შეიძლება ყოველდღე.
ტელეფონი № 363.

ცნობის ფურცელი

ყოველ-დღიური სახალხო გამოცემა

გაზეთის ფასი
ერთის წლით 6 მან., ნახევარის წლით 4 მან.
თითო ნომერი 3 კაპეიკი
ფასი განცხადებისა
ჩვეულებრივი სტრიქონი პირველ გვერდზე 10 კაპ., მეოთხეზე 5 კაპ.

Тифлисъ, Фрейлинская № 13. Редакція „Цнобисъ Пурцели“.
Телефонъ № 363.

სათავად-აზნაურო თეატრი
1-ლ მაისიდამ წარმოდგენებს გამართავს რუსული
საოპერეტო დასი
მონაწილეობას იღებენ: ქ-ნნი კრონებერგი, შერი, ჩისნოვსკაია და ბ-ნი კლემენტიევი.
ვინც ამ თავითვე ბილეთებს იყიდის, 20% ღირებულისა დაეთმობა.
დირექცია გ. ს. მესხისა. უფროსი რეჟისორი და ლოტბარი ზ. გივიენი.
პირველის წარმოდგენების ბილეთები უკვე ისყიდება კასსაში.

ხელის-მომწერთა საყურადღებოდ
ვისაც ხვედრი ფული არ შემოუტანია მარტში (შეღავათიანის ვადით ხელის-მომწერთ)
პირველ აპრილიდან გაზეთი
არ გაეგზავნება.
დღეიდან გაზეთი წლის დამლევამდე «საქართველოს კალენდრით»
ღირს ხუთი |5| მანათი.

უმაღლესად დამტკიცებული საზოგადოება
აზოვის ზღვაოსნობისა
ამით საყოველთაოდ იუწყება, რომ ამ წლის თებერვლიდან გაიმართა [illegible] გამოშვებითი მორიგი მიმოსვლა საბარგო და მგზავრთა გემებისა ოდესა-ბათომს შუა.
ფასი შემცირებულია როგორც ბარგზე, აგრეთვე მგზავრთათვის.
ოდესიდან გამოდის—სამშაბათობით და პარასკეობით
ფოთში მოდის—კვირაობით და ოთხშაბათობით.
ბათომში მოდის—ორშაბათობით და ოთხშაბათობით.
ბათომიდან გადის—ორშაბათობით და ხუთშაბათობით.
ფოთიდან გადის—სამშაბათობით და ხუთშაბათობით.
ოდესაში მოდის—კვირაობით და სამშაბათობით.

გემები გზა და გზა შეივლიან ოჩემჩირეში, სოხუმში, ახალ ათონში, გუდაუთში, სოჭში, თუაფსეში, ნოვოროსისკში, ქერჩში, ფეოდოსიაში, იალტაში, სევასტოპოლში და ევპატორიაში.
ცნობებისათვის მსურველნი მიჰმართავენ:
ტფილისს—საზოგადოების აგენტს ი. ბ. რივკინს, ველიამინ. ქ., 3.
ბათომს — — — ი. მ. ვარშავსკის.
ფოთს — — — ა. დ. გუგუშვილს.

ВЫСОЧ. УТВЕР. О-ово АЗОВСК. ПАРОХОДСТВА
Срочные товаро-пассажирскіе рейсы по удешевленному тарифу между Батумомъ и Одессой.
Справки у агентовъ О-ва: **Тифлисѣ**—І. Б. Рывкина, Велямин. 3. **Батумѣ**—Я. М. Варшавскаго и **Поти**—А. Д. Гугушвили.
(50—16)

Большая общественно-политическая газета
РУСЬ
(первое изданіе, выходитъ съ 19 февраля)
съ ежедневными иллюстраціями изъ текущей жизни.
Подписная цѣна:

	на годъ р. к.	11 м. р. к.	10 м. р. к.	9 м. р. к.	8 м. р. к.	7 м. р. к.	6 м. р. к.	5 м. р. к.	4 м. р. к.	3 м. р. к.	2 м. р. л.	1 м. р. к.
Безъ достаяки	14 —	13 —	12—	10 50	9 50	8 50	8 —	6 50	5 —	4 —	3 —	1 50
Съ достав. въ Спб.	16 —	15 —	13 50	12 —	11—	10—	9 —	7 50	5 50	4 50	3 50	2 —
Съ пересылкой . .	17 —	15 50	14 50	13 50	12 50	11 50	10—	8 50	7 —	5 50	4 —	2 —
За границу	21 —	20 50	20 —	19 —	18 —	17 —	15—	13—	10—	7 —	5 —	3 —

Объявленія лицъ, ищущихъ **личнаго труда**, въ первомъ изданіи **«Руси»** печатаются **безплатно**.
Контора: С.-Петербургъ, Невскій, 8. Телефонъ № 2096.
Пріемъ подписки и объявленій ежедневно, кромѣ праздниковъ, отъ 11 до 4 ч. дня.
Издатель **В. П. Гайдебуровъ**. За редактора **Драгомірецкій**.
(6—3)

პირველი კერძო სამკურნალო
ექიმის ნავასარდიანისა
(კუკიაში, ვორონცოვის ძეგლის პირდაპირ)
ავადმყოფთ იღებენ ექიმნი ყოველ დღე. კვირა დღეებს გარდა.
დილაობით:
ბ. ა. ნავასარდიანი, 11—12 საათ. ამათ, ვისაც სჭირს: სნეულებანი სახირურგიო, ვენერიული (სიფილისი) და შინაგანი.
ე. მ. ჩიქოვანი, 9—10 საათ. სნეულებანი: შინაგანი, თვალისა და ნერვებისა.
მკ. ქალი ა. ი. დუნაევა-რუდენკო 11—12 საათ. სნეულებანი: დედათა სქესისა და ბავშვებისა.
ზ. ი. ბაბანასიანცი.—დილის 10—11 ს. ქალთა სენით ავადმყოფებს, ოთხშაბათობით, პარასკეობით და შაბათობით; და 1½—2 საათ. ორშაბათობით, სამშაბათობით და ხუთშაბათობით.
ი. ფ. პროტასევიჩი. 12—1 საათ. სნეულებანი: ყურისა, ყელისა, ცხვირის და გულ-მკერდისა ორშაბათობით, ოთხშაბათობით და პარასკ.
ა. მ. ბუგინოვი. 12—1 საათამდე. შინაგან, ბავშვთა და ნერვის ავადმყოფობისა, სამშაბათ, ხუთშაბათ და შაბათობით.
ა. ბ. კარაპეტიანცი. 1—1½ საათ. სნეულებანი: შინაგანი და ბავშვებისა.
საღამოობით:
ი. ფ. პროტასევიჩი. 5—6 საათ. სამშაბათს, ხუთშაბათს და შაბათს.
ა. მ. ბუგინოვი. 5—6 საათ. ორშაბათ, ოთხშაბათ და პარასკეობით.
ბ. ა. ნავასარდიანი. 6½—7½ საათამდე.
სამკურნალოში გამოიკვლევენ ქიმიურად და მიკროსკოპიულად შარდს, ნახველს, სისხლს, რძეს და სხვ.
რჩევა-დარიგებისა და რეცეპტების დაწერის ფასი ათი შაური; ფასი კონსილიუმისა და ოპერაციებისათვის—მორიგებით. სამკურნალოს საწოლიცა აქვს ავადმყოფთათვის
დირექტორი სამკურნალოსი დოქტორი მედიცინისა ნავასარდიანი. (წ.)

სამკურნალო და ამბულატორია
ს. ბ. თოფურიასი
ქუთაისში
სამკურნალოში 40 საწოლია ავადმყოფთათვის. მიიღებიან ავადმყოფნი: **შინაგანისა, ნერვების, საქირურგო, თვალისა და დედათა ავადმყოფობისანი.**
გადამდებ სენით ავადმყოფნი არ მიიღებიან.
ავადმყოფთ სინჯავენ დილის 11 საათიდგან ნაშუადღევის 3 საათამდე. შინაგანს და ნერვების ავადმყოფობას სწამლობს **ს. ბ. თოფურია.**
საქირურგიო ავადმყოფობას და სიფილისს—**ზ. ქ. გერრატი.**
დედათა ავადმყოფობას მკურნალი ქალი **მ. თ. კობანი.**
თვალების ავადმყოფობას—**ი. ქ. ვარშავსკი.**
ამბულატორიაში არის კაბინეტი, საქიმიო და საბაქტერიოლოგიო გამოკვლევისათვის, ელექტრონით წამლობისთვის და მასაჟისთვის.
ამკურნალოს დირექტორი ს. ბ. თოფურია.
(წ.)

ახალი ამბავი

⁂ **თათბირი სათავად აზნაურო საქმეებზედ.** თანახმად უმაღლესის ბრძანებისა, 13 აპრილს ამა წლისა, დაარსდა განსაკუთრებული რჩევა, რომელმაც უნდა გამოიკვლიოს ყოველმხრივ აწინდელნი საჭიროებანი თავად-აზნაურობისა და მოიფიქროს ზომიერებანი, რომელნიც გამოიყვანენ ამ წოდებას გაჭირვებულის მდგომარეობიდგან და შეაძლებინებენ მას ძველებურად სამსახურს ტახტისა და მამულის წინაშე.

თათბირი ამ რჩევისა მოხდება სტატს სეკრეტარის დურნოვოს თავმჯდომარეობით. რჩევას შეადგენენ, გარდა მინისტრებისა საიმპერატორო სასახლისა, შინაგან საქმეთა, სამეურნეოსი, იუსტიციისა და ფინანსთა: სტატს-სეკრეტრები კულომზინი და პლევე და ეგერმეისტერები გრაფი შერემეტევი და სიპიაგინი.

რჩევის თავმჯდომარეს უფლება აქვს, მოიწვიოს სათათბიროდ სხვა პირებიც, რომელნიც-კი სასარგებლონი აღმოჩნდებიან რჩევისათვის. საქმეთა წარმოება მინდობილი აქვს სახელმწიფო საქმეთა სეკრეტრის ამხანაგს ბ-ს სტიშინსკის. რჩევის დადგენილებანი უნდა წარედგინოს მათის იმპერატორებითს უდიდებულესობას, რომლის სურვილისამებრ საქმე მიიღებს დაბოლოებას.

უმაღლესს რესკრიპტში ხელმწიფე იმპერატორი უბძანებს თავმჯდომარეს მინისტრთა კომიტეტისას ბ-ს დურნოვოს:

„დაბეჯითებით მრწამს, რომ თავად-აზნაურობას, რუსეთის საბედნიეროდ, უნდა შეჰრჩეს ის უპირატესობა, რომლითაც აქამდის სარგებლობდა იგი. მე მსურს, რომ გამოძიებულ იქმნან სახსარნი და ზომიერებანი, რომელნიც გაუმჯობესებენ ეხლანდელს მდგომარეობას თავად-აზნაურობისას“.

⁂ **ალექსანდრე ეპისკოპოსის იუბილეის გამო.** აგერ მოახლოვდა ის დრო, როდესაც ქართველები სიამოვნებით აპირობდნენ დღესასწაულური მილოცვა გაემართათ ჩვენის საუკეთესო მამულიშვილის, ღირსეულის სულიერის მამის, ალექსანდრე ეპისკოპოსისათვის. მაგრამ, როგორც უკვე ვიცით გაზეთ „ივერიაში“ მოთავსებულ მხცოვან ეპისკოპოსის პატარა წერილიდან, იგი უარსა ჰყოფს მიიღოს სადარბაზოდ მილოცვანი და მიეშურება შიომღვიმის მონასტრისაკენ, რომ იქ მყუდროებაში სასოებით ადიდოს უფალი და თავისი საყვარელი საქართველო შეავედროს ყოვლის შემძლებელს ღმერთს. ამით მაინცა-და-მაინც ჩვენ ქართველებმა არ უნდა ვისაფუძვლოთ, რომ ეპისკოპოსმა არ ისურვა მილოცვა და ჩვენც ნუ მივულოცავთო. სიტყვა „მილოცვა“ მარტო იმას კი არა ჰნიშნავს, რომ მივიდე, თავი დავუკრა, ხანგრძლივობა ვუსურვო, მისი გული მოვიმადლიერო და დავბრუნდე. არა. მილოცვა ბევრ-გვარია და ჩვენც ერთ-ერთი ისეთი მილოცვა უნდა ამოვარჩიოთ, რომლითაც მართლა და გული მოხუცის მღვდელმთავრისა გავახაროთ და ამ ქვეყნად გაუხარელს — ვასიამოვნოთ. ჩვენის აზრით, ურიგო არ იქნება, რომ ყოველმა ჩვენთაგანმა სულ მცირედი თითო აბაზი მაინც რომ გამოიღოს კაცის თავს, კაი ძალი ფული შესდგება. ამ ფულის დახმარებით უნდო შესდგეს მუდმივი ქართული გალობის გუნდი და იმგვარ წეს-რიგს უნდა დაადგეს ეს გუნდი, როგორც მოხსენებული იყო „ცნობის ფურცლის“ მე-122 ნომერში და უნდა დაერქვას „ალექსანდრე ეპისკოპოსის მგალობელთა გუნდი“. ამისთანა მილოცვას ეპისკოპოსი მართებულ მილოცვად და სახსოვრად მიიღებს, რადგან თვით მხცოვანი ეპისკოპოსი დიდი მოყვარულია ქართული გალობისა. სადაც წირვაზე იგი ქართულს გალობას დაესწრება ხოლმე, მისის მეუფების სიხარულს საზღვარი აღარა აქვს და ყოველი მისი ყურადღება და თვალი მხოლოდ მგალობელთაკენ-ღა არის ხოლმე მიქცეული. მისი მშვიდი, წყნარი და კეთილი სახე სიხარულისა და სიამოვნების ღიმილით გაბრწყინდება ხოლმე. მაშ, ნუ თუ ჩვენ არ უნდა ვასიამოვნოთ და გავახაროთ მისი გული იმით, რომ მისს მეუფებას მოვახსენოთ: აი ფული შეკრებილი გახლავთ და გთხოვთ მოიწვიოთ ქართულის გალობის სპეციალურად მცოდნენი და დაავალოთ, რომ მგალობელთა გუნდი შეადგინონ. ეჭვი არ არის, მამათმთავარის გული აღივსება სიხარულით, ჩვენს თხოვნას სიამოვნებით მოჰკიდებს ხელს, თვითონაც დაგვეხმარება და მერმის ამ დრომდის ისეთი მშვენიერი მგალობელთა გუნდი გვეყოლება, რომ მრავალნი მათ დაჰნატროდნენ. დაგვიანება არა ღირს და დროა ეს საქმე კეთილად დაბოლოვდეს. ჩვენს მხცოვანს მამათმთავარს ვასიამოვნებთ და კეთილს საქმესაც საძირკველს ჩავუყრით.

იანქო.

⁂ **ბ. მთავარ-მართებელის მიერ ჯარების დათვალიერება.** ორშაბათს, 28 აპრილს, დილის 6½ საათზედ კავკასიის მთავარ-მართებელმა თავ. გოლიცინმა ქალაქში მყოფი ყველა ჯარები დიღმის მინდორზე დაიბარა დასათვალიერებლად და ჯარები მოიწონა კიდეც.

⁂ **გენერალ-ლეიტენანტის ფრეზეს გამგზავრება.** ბ. მთავარ-მართებლის თანაშემწე, გენერალ-ლეიტენანტი ფრეზე, გუშინ გაემგზავრა ჩრდილოეთ კავკასიისაკენ და თან იახლა პორუჩიკი მაცკევიჩი.

⁂ **დიღომში სამრევლო სკოლის დაარსების გამო.** მისს ყოვლად-უსამღვდელლოესობას, საქართველოს ეგზა-

რხოსს უთხოვნია ბ. ტფილისის გუბარნატორისათვის დააჩქაროს სოფ. დიღომის მკვიდრთა განაჩენის დამტკიცება, ერთ-კლასიანი სამრევლო-საეკკლესიო სკოლის დაარსების შესახებ.

⁂ **ტელეგრაფის მოხელის ბ. მოლჩანოვის მკვლელობის საქმე.** 28 აპრილს, კავკასიის ოლქის სამხედრო სამჯავრომ განიხილა ტელეგრაფის მოხელის ბ. მოლჩანოვის მკვლელობის საქმე. ბ. მოლჩანოვი. წელს, 14 იანვარს, ტყეში მოჰკლა 20 წლის ახალგაზდა მწყემსმა, აბდულ ომარ-ოღლიმ, სოფ. ქარალარის მცხოვრებმა. დამნაშავემ სამჯავროს წინ გულ-წრფელად აღიარა დანაშაული და სამჯავრომ ყოველივე ღირსების ახდა და ჩამოხრჩობა მიუსაჯა მას, ხოლო მოლჩანოვის ქვრივს, რომელიც იქვე იყო და ზარალს სჩივოდა, სამჯავრომ უფლება მიანიჭა კერძო საჩივრით გადაახდევინოს დამნაშავის მამულს 7000 მანათი.

⁂ **ერთი ქურდობის საქმე.** 1897 წ. 15 იანვარს, ტფილისის მცხოვრებელს გუკასოვს გაუღეს რკინის ზანდუკი, რომლიდგანაც სხვა-და-სხვა ბანკების ფასიანი ბილეთები და რამდენიმე თუმანიც ფულად (სულ 200,000 მ. მეტი) მოჰპარეს. გუკასოვმა ეჭვი თავის მოსამსახურე ივანე გუშჩენზე მიიტანა; ამ უკანასკნელმა გამოძიების დროს აღვიარა, რომ, მართალია, მე გავაღე ზანდუკი, დაკარგულიც მე მოვიპარე, მაგრამ მოპარული-კი ჩემს ამხანაგს, ვასილ კორსუნსკის, აბარიაო.

ეს საქმე გუშინ ოლქის სასამართლომ განიხილა და მიუსაჯა: ტუსაღთა განყოფილებაში გაგზავნა პირველს 9½ წლით,—ხოლო მეორეს-კი 2½ წლით.

⁂ **რკინის გზის აუზის უგარგისობა.** საშიშს მდგომარეობაშია ნაძალადევის უბნის ერთი ნაწილი ამის გამო, რომ ეს აუზი მოთავსებულია მაღლა გორაზე და გაკეთებულია ცემენტ-ნარევ ქვიშისაგან. ეს ვეებერთელა აუზი მუდამ სავსეა წყალით. ეს აუზი ძრიელ დაზიანებულია, სუყოველ მხრიდგან გასდის წყალი და ერთ ალაგას გარღვეულია კიდეცა. ამ გორის ფერდოებში სცხოვრობს ასამდი კომლი მუშა და დაბალი ხალხი. ვშიშობთ, რომ ვაი, თუ უყურადღებობით დატოვებულმა აუზმა დაიგრიალოს ერთ დროს და წალეკოს ჩვენი ქოხმახები და თანაც ცოლშვილი. საჭიროა, ამ გარემოებას ყურადღება მიაქციოს რკინის გზის მმართველობამ და გასინჯონ აუზი.

⁂ **ფომინობა თუ ოინობა?!...** გულ-წრფელნო მკითხველნო და ამავე გულ-წრფელობითვე „კულტურულო“ ვაჭართ სათლელნო, თქვენი კი არ ვიცი, მაგრამ მე კი იმ აზრისა გახლავარ, რომ ეს ფომინობა ტფილისის „კულტურულ“ ვაჭართა ოინობაა!!. გაივლი ქარვასლებსა, დახურულ ბაზარსა, სადაც ისმის ხრიალ-გრიალი, ბრდღვინვა-გმინვა, არის ერთი საშინელი ალიაქოთ-ტყავ-გასაძრობი შფოთი, „კულტურული“ ვაჭარნი ატყავებენ და ატყუებენ მომეტებულთ, რომელთაც ჰგონიათ, რომ საქონელს იაფად ვყიდულობთო, მაგრამ, ის-კი არა, სტყუვდებიან!

— პალუჩიტე, ალა კარაპეტ, პეტ რუბლია დევენოსტო კაპეიკ!.. გაბრწყინვებული სახით, გამარჯვებული ნოქარი მიართმევს თავის სოვდაგარს ფულს.

ახლა მეორე:

— ალა ოჰანეზ, პალუჩტე ტრინაც რუბლე როვნო... ახლა მიუბრუნდება ამხანაგს. აჩკერ ჰანელემ ჰა, (თვალები დავსთხარე) სულ დამპალი მიმიცია აი!.. სათლელი ხალხის რაოდენობა უთვალავია...

ეს კიდევ არაფერი, რანაირი უზრდელობით ეკიდებიან მუშტარს, კაცი ვერ წარმოიდგენს... ამას წინად ერთი საწყალი დედაკაცი დაიჭირეს, რომელსაც ქურდობა შესწამეს, მურით გამურეს, შემოატარეს ქარვასლა სიცილ-ხარხარით... რასაკვირველია, ბრბოც იცინოდა და სიამოვნებდა...

საჭიროა, რომ ყურადღება მიექცეს და ამგვარი საქციელი აილაგმოს...

⁂ **შემოწირულებანი:** „წერა-კითხვის გამავრცელებელ საზოგადოების“ წიგნთ-საცავს შემოსწირეს:

1 ელისაბედ ნიკოლოზის ასულმა ყაზბეგმა—პორტრეტები ალექსანდრე იმპერატორისა, ნიკოლოზ იმპერატორისა და გიორგი მეფისა,

2, ლუკა რაზიკაშვილმა-ქართული ორ-კაპეიკიანი, მოჭრილი 1810 წ.

3, ეკატერინე ზაალის ასულმა ბროძელმა-დაუჯდომელი, დაპეჭდილი 1810 წ.

4, ალექსანდრე თევდორეს ძე ყიფშიძემ და ანნა იაკობის ასულმა პავლიაშვილისამ ანტონ 1-ის გუჯარი, დაწერილი 1778 წ.

5, იაკობ [illegible]-ხელთნაწერი: მცირე რამ მოთხრობა როსსიისა გრ. რატიშვილისა.

6, ივანე გიორგის ძე ნასიძემ-არხეოლოგიური ნივთები: სპილენძის ბურთი, სპილენძის ხანჯალი და სპილენძისავე ისარი.

7, თ, გრ. ალექსანდრეს ძემ ჯავახიშვილმა-ქართული სპილენძის ფული მოჭრილი 1810 წ.

8, დავით ადამის ძე დოდაშვილმა-სხვა და სხვა დოკუმენტები ამ საუკუნის დასაწყისისა, სხვათა შორის წერილები იმერეთის მეფის სოლომონისა, ოდიშისა და სვანეთისა მთავრებისა, დედოფლებისა და ბატონიშვილებისა.

9, თ. ნიკოლოზ შერმაზანის ძემ აბხაზმა—ხელთნაწერები:1, ღვთის მეტყველება სამნაწილედი და მარგარიტი და 2, მსოფლიო ისტორია პალეოლოღოსამდე.

10, ვასილ ბარნოვმა-წერილი იმერეთის მეფის სოლომონისა დაწერილი 1805 წ.

11, პეტრე მირიანაშვილმა—ორი ძველი ფული, ერთი ვერცხლისა და ერთი სპილენძისა.

და 12, გრ. რაფიელის ძე კორინთელმა-ხელთნაწერი დაუჯდომელი.

საზოგადოების გამგეობა უღრმესს მადლობას უძღვნის შემომწირველთ.

⁂ **ქ. სოხუმი. წარმოდგენა საქველმოქმედო აზრით.** 23 აპრილს, კნეინა ე. წერეთლის მოთავეობით, ადგილობრივის პოლკის დარბაზში გამართული იყო ქართულ-რუსული წარმოდგენა სოხუმის იაფ-ფასიან სამკითხველოს და „თეთრის ჯვრის“ დაწესებულების სასარგებლოდ. ქართულად წარმოდგენილი იყო ორი ვოდევილი: „ბნელ ოთახში“, ჩიქოვანისა და „დატრიალდა ჯარა“, კ. ყიფიანისა. მონაწილეობას იღებდნენ ქართულის სცენის მოყვარენი: ანასტასია—თავადის ვარდენ წერეთლის ასული, მაკ. თურქიასი, კნეინა არმ. მიქაძისა, ბ-ნნი მ. გვაზავა, სამ. ფრანგულიანცი და სვ. კლდიაშვილი. ყველა დასახელებულთ პირთ, ორის გარდა, არა-ერთხელ მიუღიათ სოხუმში გამართულ წარმოდგენებში მონაწილეობა და სოხუმის საზოგადოება ასე თუ ისე იცნობს. დღეს მხოლოდ ის შეგვიძლია ვსთქვათ, რომ თან-და-თან სცდილობენ შეგნებით მოეკიდნენ ნაკისრ როლების ასრულებას და საზოგადოების წინაშე პირნათლად გამოსვლასა. ანასტასია წერეთლისა ეს მეორეჯერ გამოდის აქაურის საზოგადოების წინაშე და, უნდა მოგახსენოთ, მოჰხიბლა მაყურებელნი. თამაშობდა პანსიონში მოსწავლე ქალის საშინკას როლს. მიხრა მოხვრა, მიმიკა, ინტონაცია ამ მოთამაშე ქალისა იმისი უტყუარი თავმდებია, რომ, თუ ამ გზას გაჰყვა, ჩინებული მსახიობი დადგება. იგივე უტყუარი მსახიობითი ნიჭი გამოიჩინა თავადის ასულმა რუსულს პიესებშიაც, რომლებშიაც ის მონაწილეობას იღებდა. საზოგადოებამ შეუწყვეტელის ტაშის კვრით და ცოცხალის ყვავილების თაიგულით დააჯილდოვა მოთამაშე ქალი. ბევრი აცინა საზოგადოება ბ-ნმა სამ. ფრანგულიანცმა, რომელიც სოსია მოსამსახურის როლსა თამაშობდა „დატრიალდა ჯარა“-ში.

ერთი რამ უნდა უსაყვედუროთ ჩვენის სცენის მოყვარეთ: პიესების არჩევა. მარტო ვოდევილებით შორს ვერ წავა საზოგადოება; მარტო ვოდევილები ესტეტიურ გემოს ვერ განუვითარებს ამ საზოგადოებას. საჭიროა, ვოდევილებს გარდა, ისეთის პიესების დადგმაც, რომელიც მაყურებლის სულსა და გონებას რასმე ეუბნებოდეს, აფიქრებდეს, მისს აზრებს ამოძრავებდეს.

წარმოდგენას ხალხი მრავლად დაესწრო. მთლიანი შემოსავალი ოც თუმანს აღემატება. დიდი მადლობის ღირსი ბრძანდება ამ წარმოდგენის მოთავე, პატივცემული კნეინა ე. წერეთლისა, რომელმაც, გარდა იმისა რომ აქაურებს თავი ერთად მოუყარა წარმოდგენის საყურებლად, სოხუმის წიგნთსაცავსაც საგრძნობელი დახმარება აღმოუჩინა.

⁂ **დაბა ორპირი.** (სამეგრელო). **უგზოობა.** ძველს დროს დაბა ორპირი იყო თითქო კარი კავკასიიდან ევროპაში და ევროპიდან კავკასიაში, სადაც ცნობილ არს ყოველი კაციდან, რომ დადიოდა ნავები, სანდალები და გემები და ყოველსავე ტვირთს, რაც ეხლა კავკასიის რკინის გზას დააქვს ევროპიდან კავკასიაში და კავკასიიდან ევროპაში, აქ უნდა გაევლო. აქ არის საზღვარი სამი მაზრისა: სენაკისა, ქუთაისისა და ოზურგეთისა; გარდა ამისა, დასაბამიდან იყო მეგრელია-გურიიდან იმერეთში სტრატეგიული გზა შოსსე ტფილისამდის, რომელზედაც ეს სამი მაზრა ყოველ ომიანობის დროს იყო დიდ მოძრაობაში სამხედრო ჯარებისა და, თუ იქმნა ოდესმე ომი, ისევ ეს გზა აუცილებელი საჭირო იქმნება. ეს გზები წარსულ წლებში, როგორც ყველამ იცის, გლახა ზამთარმა და წყალ-დიდობამ ერთიანად გააფუჭა, ისე, რომ სადაც გზა იყო, იქ ეხლა ასი საჟენის სივრცეზე მდინარე რიონია და, ამ ასი საჟენის გულისთვის კერძო მემამულე, აზნაური ივანე ნანეიშვილი, არ აძლევს საზოგადოებას ალაგს გზისთვის უსასყიდლოდ. ამის გამო ეს სამი მაზრის ხალხი თითქო დამწყვდეული არის და სამი ვერსით მეტ გზას აკეთებენ ირგვლივ უგზო ალაგას, საშიშარ მდინარე ცხენის წყლის პირზე, სადაც ზამთარში არ-ძალუძს არც ურემს გავლა და არც ქვეით-ცხენოსანსაც და ქვეყანა ერთობ შეწუხებულია. ყიდვა ზემო ხსენებულ აზნაურის ადგილისა, რომელიც მაზრის მთავ[illegible]რობამ ურჩია ხალხს, ვერავინ შესძლო. მდინარე რიონზე სახელმწიფო პორომი არის და აგრეთვე ცხენის წყალზედაც სახელმწიფო ხიდია. გზა, როგორც ზემოთ მოვიყვანეთ, ძრიელ საჭირო გზა არის სახელმწიფოსთვის და ურიგო არ იქნება, რომ ამ კეთილ საქმეშიაც მონაწილეობას მიიღებდეს, რათა გაკეთდეს ეს საზოგადოდ საჭირო გზა. მდინარე ცხენის წყალზე, სანამდის ხაზინა ხიდს გააკეთებდა, მუშაობდა ადგილობრივი პარომი, რომელზედაც კერძო შორეულ პირებიდან შემოვიდოდა ბაჟის ფული რამდენიმე ასი მანათი, რომლის საშუალებით საზოგადოება აპირებდა ამ გზისთვის ამ შემოსულის ფულის დახარჯვას და გზის გაკეთებას, მაგრამ ეს ფული დაბნეულია საქმის გამგე პირებისაგან. წინანდელი ალებ-მიცემობა და ვაჭრობა ორპირისა გაუქმდა, რა-კი სამტრედიაში რკინის გზამ გაიარა. ეხლა ადგილობრივი მცხოვრებნი ყოველსავე სანოვაგესა და სავაჭროზედაც დაბა სამტრედიაში მიდიან, მაგრამ უგზობის გამო ძრიელ გაჭირვებულ მდგომარეობაში არიან ჩავარდნილნი.

ბ. დ.

⁂ **დაბა ლანჩხუთი.** (გურია). **სამკითხველოს ამბავი.** დიდის გა-

ქართული წიგნების გამომცემლობის შესახებ.

ამ ბოლო ხანებში, ჩვენდა სასიამოვნოდ, გამრავლდნენ ქართული წიგნების გამომცემელნი; დაისტამბა სხვა-და-სხვა შინაარსის წიგნები, რაც ამტკიცებს ჩვენს გონებრივად წინსვლას და მწიგნობრობის გავრცელებას: არსდება წიგნების გამომცემელი ამხანაგობანი, იმ მოსაზრებით, რომ იმათ ხალხის გონების მოთხოვნილება სხვა გვარად შეუნიშნავთ (რასაც ჩვენი წინანდელი გამომცემელნი ვერ ჩაუდგნენ კვალში) მაგ. „ახალი მკითხველი“, რომელსაც უფრო ფართო პროგრამა აქვს; ყოველნაირად აკმაყოფილებს იგი მკითხველს (დაპირებით, რასაკვირველია, ჯერ განძრახვაა საჭირო და მერე განძრახვის შესრულება) დაბეჭდავს მეცნიერულს, ბელეტრისტულს, პოეტურს ნაწარმოებთ, რომლებიც იქნება დაწერილი ძალიან ადვილის გასაგები ენით. ერთი კარგი მიზანი ის არის ამხანაგობისა, რომ მათში ვინც ხელის მომწერია—იგი წევრიც არის, იგეთივე უფლება აქვთ, როგორიც დამფუძნებელთ და ეს გარემოება გვაბედვინებს ვსთქვათ, რომ „ახალ მკითხველს“ მერმისი მართლა ნაყოფიერი უნდა ჰქონდეს, რადგანაც მისი ნიადაგი მომზადებულია და ხალხი თვითვე ჰქმნის ძალას, აგროვებს თანხას, რომ ამ თანხით დაბეჭდოს ისეთი წიგნები, რომლებიც იმას გონებას განუვითარებენ, რომ გაუმკვლავდეს ეხლანდელ ცხოვრების უკუღმართობას; იგი ხალხის წარმოშობილია და ისულდგმულებს კიდეც, ოღონდაც-არის მისი მართვა-გამგეობა და სარგებლობა არ გადიქცეს კერძო კაცების კუჭის მასაზრდოებლად, როგორც არა ერთ-ორ ამხანაგობას ეწვევა ხოლმე ეს ბედი.

ერთი მხარე საზოგადოებისა (სახეში გვყავს მდაბიო ხალხი. ხელოსნები, მზარეულ-მოსამსახურენი, მოსწავლენი) ეტანება ზღაპრებს, ლეგენდებს, ისტორიულ ამბებს, ლექსებს; მეორე მხარე, რა ამ ხანას გაივლის, ე. ი. წაიკითხავს-რა ამ წიგნებს, ამის შემდეგ მას სხვა წიგნების კითხვის მადა ეხსნება, იმით აღარ კმაყოფილდება. არ შეიძლება და ან რა სარგებლობის მომტანი იქნება, რომ კითხვის სურვილი მარტო ერთ წერტილზედ შეუჩეროთ?

ცხოვრება გაჭირდა, ხალხი გაღარიბდა, აღებული შრომის ფასი ნამუშევარს ვეღარ უდრის, ვენახები დაავადმყოფდა; შემოსავალს იმდენს აღარ იძლევა, თავის უვიცობით და ერთგვარ წერტილზედ შეჩერებულ მდგომარეობით წინ ვეღარ წასულა და აი სწორედ ამგვარმა ჩვენმა ხალხის მდგომარეობამ გამოიწვია ის გარემოება, რომ სხვა-და-სხვა ნაირი წიგნები იბეჭდებიან.

„ცნობის ფურცლის“ მე-174-№-ში მოთავსებულ წერილის ავტორი გვეუბნება, რომ ჩვენი ხალხის ალღო მარტო გოგებაშვილმა აიღო, მარტო მან შეიგნო ხალხის მოთხოვნილებაო; რა საჭირო იყო თუნდა „ადამიანები როგორ სცხოვრობდნენ ძველადო“, „ბოკლის ისტორია“ და ჯერ არ დაბადებული „შრომა და კაპიტალიო“? ვისაც ამ წიგნების შეძენა შეეძლებათ, ისინი რუსულადაც წაიკითხავენო, საქმე ასე არ გახლავთ. ნუ გავიწყდებათ, რომ ჩვენში არიან ისეთი ახალგაზდანი, რომლებიც მისდევენ თვით-განვითარებას, რუსულ ენებზედ ვერ მისწვდებიან ამ სასარგებლო წიგნებს და სწორედ, აი იმათთვის არის საჭირო აუცილებლად დაიბეჭდოს სამეცნიერო წიგნები. პესტალოცის, ბოკლის, კუდრიავსკის, „შრომის და კაპიტალის“ გამომცემლებმა ვერ აიღეს ალღოვო, წინააღმდეგ უნდა ითქვას, რომ ყველა ესენი საჭირო, წიგნები იყო ჩვენი ხალხისთვის (თვით განსავითარებელთათვის). პესტალოცის მოთხრობის წაკითხვა რომელ მეოჯახეს არ მოჰგვრის სიამოვნებას და არ გაუღვიძებს ოჯახის სიყვარულს და კეთილს შრომას? კუდრიავსკი, რომელიც აცნობებს პირველ ყოფილ ადამიანების ცხოვრებას; „ბუნების მრისხანე მოვლენები, რომელიც აცნობებს ბუნებას, უქარწყლებს ხალხს ბუნებაზე ზღაპრულ შეხედულებას და ეუბნება: ყველა ის ისეთი არ არის, როგორიც მას ჰგონია, (ჩვენის აზრით, ეს წიგნი უნდა დაიბეჭდოს მეორედ და მუქთადაც დაურიგდეს ხალხს). „ცნობის ფურც-

ჰირების და წვალების შემდეგ, ლანჩხუთს ეღირსა სამკითხველო-ბიბლიოთეკა 1894 წელს. პირველ ორ წელს სამკითხველოს ვერაფერი წინსვლა ეტყობოდა, თუმცა შემოწირულება ეხლანდელზე ერთი-ორად მეტი იყო. ეს ერთი წელიწადია, ჩვენი სამკითხველო სასიამოვნოდ მოეწყო, რაც მისი მართვა და გამგეობა გარდაეცა სამს ახლად არჩეულს პირს, რომლებიც ჯერ-ჯერობით სინდისიერად და გულ მოდგინედ ასრულებენ თავიანთ ნაკისრებს საქმეს. შეისყიდეს სახლი, რომელიც პირველ დამაარსებელს განგებ სამკითხველოსთვის გაეკეთებინა; თუმცა ეს სახლი ზარალის მეტი არაფერი სარგებელია, რადგანაც იმდენი ფული გამოიღეს, რომ გაყიდვა თუ მოვისურვეთ, მესამედ ფასათაც ვერ გავყიდით იმისა, რაც ჩვენ მიგვიცია. არც სამკითხველოსთვის არის გამოსადეგი, რადგანაც მეტის-მეტად პატარა არის და სამი ოთხი კაცის მეტს ვერ იტევს. ამისთვის ეხლა აუცილებელ საჭიროებას შეადგენს ლანჩხუთის სამკითხველოსთვის უფრო დიდი სახლი. წიგნები ქართულ ენაზე სულ ყველა გამოცემები აქვს და რუსულიც, იმედია, ჩვენი ბიბლიოთეკის მმართველი შეიძენს. ჟურნალ-გაზეთები მოსდის: ქართული: „ივერია", „ცნობის ფურცელი", „მოამბე", „კვალი", „ჯეჯილი", „მწყემსი", «მეურნე», როსტომაშვილის გამოცემა და „ახალი მკითხველი" რუსულ ენაზე: „Черноморскій вѣстникъ", „Свѣтъ", „Новое обозрѣніе", „Кавказъ" *), „Русскія вѣдомости", „Живописное обозрѣніе".

ყველა პატივცემული რედაქციები ორ მანათად უგზავნიან ჩვენს სამკითხველოს თავიანთ გამოცემებს. [illegible]. მხოლოდ ფოსტის ფასს გვახდევინებენ. მხოლოდ ორმა რუსეთის გაზეთის გამომცემლებმა გადაგვახდევინეს სრული ფასი, ესენი გახლავთ; „Свѣтъ" და „Живописное обозрѣніе".

⁂ ყარის გზა. საშინელი ამინდი დაიჭირა ამ გაზაფხულმა. წვიმს და წვიმს გაუწყვეტლად. ბუნების და მოსავალს ძალიან ესიამოვნა ავდარი. აყვავდა და აბიბინდა ტყე და მინდვრები, მაგრამ არა ეგრე ეჭაშნიკა ასეთი ამინდი ყარსის გზის მმართველობას და იჯარდრებს. მუშაობა შესწყდა, მუშების მიწურები თითქმის ნახევარი ჩამოწვნენ და საშინელ გაჭირვებაში ჩაყარა საწყალი მუშები. საზოგადოდ მუშაობა აქამომდის კარგად მიდიოდა I და II გზის ნაწილში. მოძრავობა ხრამის ხიდამდის უკვე არის. ხრამს ხიდიც უეჭველად ამ ორ კვირაში იქნება მზად და მერმე ს. სადახლომდის არა შეაყენებსრა ლიანდაგის დაგებას. მიწის სამუშაოები უკვე მარშანვე იყვნენ მზად, ხიდები სულ მზად არიან. ს. სადახლოს შემდეგაც პირველ ტონელამდის მე-84 ვერსზედ მიწის სამუშაოები და ხიდები სულ მზად არიან, გარდა 3 კლდის სამუშაოსი, რომელშიაც სულ ცოტა სამუშაოდა დარჩა. რადგანაც ლიანდაგის გაყვანას მესამე ნაწილზედ აჩქარებ ყარსის გზის მმართველობა, რადგანაც იქ სამუშაო თითქმის შავათ უკვე გათავებულია, ბატონ მშენებლის ინჟენერ ვრცელის განკარგულების თანახმად, უკვე შედგენილია პროექტი ტონელის (84 ვერსზედ) გარშემო შემოსავლელ გზისა, რადგანაც ტონელის შიგნითი მუშაობა შეგვიანდება. მე 4 ნაწილში, რადგანაც თოვლები ჩამოდგა და გაიხსნა მუშაობა, ამ ჟამად ყველაზე მეტად არის გაცხარებული მუშაობა. მეტი ნაწილი მუშებისა მიეშურება იქით, რადგანაც იქ შედარებით, 1 და 2 ნაწილთან, ბუნება და წყალი უვნებია.

გინმე გამვლელი.

⁂ სამტრედია. სიკვდილი ცემისაგან. როგორც „ცნ. ფ." იყო მოხსენებული, დიდ-მარხვის დიდ-ხუთშაბათს დილიდამ გასული სახლში არ დაბრუნებულა სამტრედიის მეაფთიაქე ბ. სვაცინსკი. ცოლმა მოსამსახურე გაგზავნა მოსაძებნად, მოსამსახურე ბიჭმა მთელი სამტრედია შემოიარა, მაგრამ ვერსად ვერ ნახა. დაბრუნებული ბიჭი სახლს რომ მიუახლოვდა, იქვე რაღაც კვნესა შემოესმა, გადიხედა და ნახა, რომ თხრილში ვიღაც გდია. გაჰკრა სპიჩკას და დაინახა სვაცინსკი გულაღმა გდია, სისხლში მოსვრილი; მაშინათვე შეატყობინა მეაფთიაქრის ცოლს, მოგროვდა ხალხი და ექიმიც მოვიდა და შეიტანეს სახლში უგონოდ, მისუსტებული და თავ-პირ დამტვრეული სვაცინსკი, რომელსაც სახე აღარ უჩანდა. ოთხი დღე სრულებით ვერ ლაპარაკობდა, მეხუთე მეექვსე დღეს ცოტათი დაიწყო ლაპარაკი და აღიარა, რომ კეტი დამარტყესო. ექიმმაც ასე შეამოწმა. სვაცინსკიმ აი რა სთქვა: ჩემმა ნაშეგირდალმა—კორძაიამ მცემაო, რომელიც უკვე დაპატიმრებული არის. ხალხი თუმცა კორძაიას სრულებით ბრალს არა ჰსდებდა, რადგანაც სხვანიც ბევრი ჰყოლია სვაცინსკის გადამტერებული და ხშირადაც შეხვედრია უსიამოვნებაა, მაგრამ, ამბობენ, კორძაია იმიტომ დაასახელა, რადგანაც ახლად გაგდებული ჰყავდაო. ამბობენ, ეს კორძაია რამდენიმე წელიწადი შეგირდათ, თურმე, ჰყავდა აფთიაქში სვაცინსკის და ბოლოს უმიზეზოდ დაუთხოვნიაო. სვაცინსკი ტფილისში წამოიყვანეს საექიმოდ და ამ ერთი კვირის წინად, როგორც ისმის, ტფილისშივე გარდაცვლილა.

ნატო.

ქალაქის საბჭო

საბჭოს განსახილველად 28 აპრილს, 16 საგანი იყო დანიშნული და ამათში მხოლოდ ერთი განიხილეს.

1) გამგეობის წევრი თავ. არღუთინსკი-დოლგორუკოვი ჰკითხულობს საგანგებო კომისიის მოხსენებას და სასანიტარო ინსპექტორის ახსნას, შესახებ ტრიხინიანის ღორის ხორცის აღმოჩენისა არუთინოვის დუქანში.

ამ მოხსენების შუა-კითხვის დროს ახლად გამართულმა გაზის განათებამ საბჭოს დარბაზში დიდი აურ-ზაური მოახდინა. რაღაც მიზეზის გამო, ერთი ლამპა მოსწყდა და გადმოვარდა. ამ გარემოებამ შიშის ზარი დასცა ყველა დამსწრეთ, მაგრამ მალე დამშვიდდნენ; გაზი ჩააქრეს და ისევ მამა-პაპურს ნავთსა და სანთელს მიჰმართეს. ყოველს შემთხვევაში ამ გარემოებამ ერთ საათზედ მეტი დრო წაართვა საბჭოს.

თავმჯდომარემ სხდომა განაახლა და ასტყდა დიდი ბაასი ზემო აღნიშნულს საგანზე.

ხმ. ევანგულოვი. ჩვენდა სამწუხაროდ, უნდა აღვნიშნოთ ის გარემოება, რომ გამგეობაც, სასანიტარო ინსპექტორიცა და ქალაქის ბეითალებიც დამნაშავენი არიან ამ საქმეში, ჯეროვანი ყურადღება არ მიუქცევიათ.

წევრი თ. არღუთინსკი. ყურადღება ჯეროვანი იყო მიქცეული ტრიხინიანს ღორებზე და საზოგადოდ ღორების შენახვაზე, მაგრამ, რადგან გამგეობას საჭირო საშუალება არა ჰქონდა, სასურველს ნიადაგზე ვერ დაამყარა ეს საქმე. თვით ქალაქის პოლიცმეისტერიც კი სცდილობდა, მაგრამ ვერა გასდა-რა.

მ. ი. თამამშევი. სასანიტარო ინსპექტორს თავის ქაღალდში დაუწერია—საყასბო არ ვარგა და ამიტომ ყოველივე უწესობა ხდებოდა ზედაო, იმის თაობაზე კი—იყო თუ არა ჯეროვანი თვალ-ყურის დევნება—სრულებით არას ამბობს; ჩემის აზრით, ბ. სტეფანოვს იმაში ედება ბრალი, რომ შესაფერი ზომები არ მიუღია და ამიტომ გავრცელებულა ტრიხინიანი ღორები.

პ. ა. ოპოჩინინი—ეთანხმება მ. ი. თამამშევს.

ა. ს. ბაბოვი. ყოველს შემთხვევაში ამ საქმეში არაფერ შუაშია ქალაქის ბეითალის თანაშემწე ბ. დედაბრიშვილი. თავი დამნაშავე ბეითალი, ისპანდიაროვი, უკვე გარდაიცვალა და ამის გამო საქმე უნდა მოისპოთ.

ხმ. ვართანოვი. საბჭომ თავის განაჩენში უნდა აღნიშნოს ის გარემოება, რომ საყასბოზედ არ იყო ჯეროვანი თვალ-ყურის დევნება...

პ. ა. ოპოჩინინი. საბჭომ უნდა შემდეგი განაჩენი დასდოს ამ საქმის გამო: ტრიხინიანის ღორების გავრცელების მიზეზად ცნობილ იქმნას ქალაქის ბეითალის დაუდევრობა და საზოგადოდ არა ჯეროვანის თვალ-ყურის დევნება, მაგრამ რადგან ბეითალი ისპანდიაროვი უკვე გარდაიცვალა და სხვა პირდა-პირ დამნაშავეს ვერა ვხედავთ—საქმე მოისპოს.

საბჭომ ერთხმად მიიღო ბ. ოპოჩინინის წინადადება.

სხდომა დაიშალა ღამის 12 საათზე.

სამეურნეო ამხანაგობანი.

ტფილისის სამეურნეო საზოგადოება გამოდის თავისის კაბინეტურის მოღვაწეობიდან პრაქტიკულს ნიადაგზე. რეფერატებს გარდა ნამდვილს საქმესაც ჰკიდებს ხელს. მან ითავა მეცხვარეთა საზოგადოების დაარსება კავკასიაში. სასურველია, რომ მისს მაგალითს ქუთაისის სამეურნეო საზოგადოებაც წაჰბაძავდეს.

რომ სამეურნეო ამხანაგობანი აუცილებელს საჭიროებას შეადგენენ ეხლანდელს დროში, ცხადი და უეჭველია. ამისი დამტკიცება არავის ეჭირვება. თუ-კი ევროპის მდიდარი მეურნეც ვერ სძლებს მარტო, უამხანაგოდ, ჩვენს მეურნეს სად შეუძლია?! ჩვენ შეგვიძლიან გადვურჩეთ ამ საშინელს არსებობისათვის ბრძოლას მხოლოდ ერთობით. ევროპაში არ არის ახლა ისეთი მეურნე, რომელიც რომელსამე საზოგადოებაში არ ერიოს. ჩვენში-კი ყოველი კაცი თავის-თავად, ცალკე ცოდვილობს და შრომობს, მაგრამ ნაყოფი-კი არა მოაქვს-რა ამ გამწვავებულ შრომა; —როდის შევიგნებთ, რომ ერთობა საჭიროა?!

ამის გარდა ძნელიც არის კერძო ინიციატორისათვის რომელისამე ამხანაგობის დაარსება. ამისათვის საჭიროა საშუალება, მოცალეობა, ნდობა. დიდის შრომისა და მეცადინეობის შემდეგ თუ მოესწრება კერძო ინიციატორი ამხანაგობის დაარსებას, ისიც, ვინ იცის, როდის: უმეტეს ნაწილად მაშინ, როდესაც უკვე გადუწყდება იმედი. მაშინ, როდესაც მისი ენერგია უფრო სასარგებლოდ მოჰხმარდებოდა თვით საქმეს! ამიტომ საჭიროა თაოსნობა ამგვარის ამხანაგობების დაარსებისა იკისრონ დაწესებულებათ, რომელთაც მეტი ნდობა და უფლებები აქვთ, მეტადრე სამეურნეო საზოგადოებებმა, რომლისაც პირდაპირი მოვალეობაა ამგვარი საქმეები.

თუ ჩვენში არა კეთდება-რა, უნდა მიეწეროს ჩვენის ინტელიგენციის გულ-გრილობას საზოგადო საქმეებისადმი. თანახმად ბ. ნიკოლაძისა, რა უფლებებიც გვაქვს, იმასაც არ ვხმარობთ. მაგალითად, სამეურნეო საზოგადოების ქუთაისის განყოფილებაში ბევრია ინტელიგენტი წევრად? და ეს განყოფილება ასრულებს თავისს დანიშნულებას? შუამდგომლობს მთავრობასთან სამეურნეო საქმის გაუმჯობესობას, აარსებს ამხანაგობებს?! გაცოცხლებულია ხოლმე მისი კრებები? იზიდავს იგი საზოგადოების ყურადღებას? ყველა ამ კითხვაზე მიეგება მხოლოდ „არა"!

დიაღ, როგორც ეს საზოგადოება, აგრეთვე თითქმის ყოველივე სხვა, ბანკებს გარდა, უსიცოცხლო და უფეროა. გულ-ხელ-დაკრეფილი ვზივართ და შევყურებთ ბედს, ეგებ რამე გვარგოსო. მაგრამ გვერდზე წამოწოლით არსად და არასოდეს არ გაკე-

---

ლის» 174 №-ში მოთავსებულ წერილის ავტორის რჩევით უნდა დაიბეჭდოს ისეთი წიგნები, როგორიც არიან, „ივანანამ რა ჰქმნა", „ასპინძის ომი", „ხატის მიზეზი", «ინგილო ქალი» და სხვა ამ გვარებიო. ახლა ეს ვიკითხოთ—აკმაყოფილებენ მკითხველის მოთხოვნილებას ესეთი წიგნები? შევჩერდეთ ამ წერტილზე და მეტი აღარაფერი ვინდომოთ! მივტიროთ ჩვენს წინაპრებს, მათის მოგონებით აღვფრთოვანდეთ, ვისიამოვნოთ: ჰაი დედასა რა გმირები ყოფილანო და მივაჩერდეთ წინაპრებს! [illegible] ამას ნუ-კი დაივიწყებთ [illegible] რისკენ მცქერალს [illegible] უახლოვდება და [illegible] ს წიაღსა შინა აბრაამის[illegible] არა ვართ წინააღმდეგი იმ [illegible] წიგნებისა, (როგორიც „ასპინძის ომი", თავდადებული ქართველები და სხვა.) წინააღმდეგ ვიტყვით, რომ აუცილებლად საჭიროა ხალხისთვის ამ გვარი წიგნები. ხალხი ეტრფის თავისს ირაკლის, თამარს, დიმიტრი თავდადებულს, თორნიკეს, ხოლო, როგორც ზევითაც მოგახსენეთ, ეს პირველი საფეხურია და, რა ამას გაივლის, მერე სხვა წიგნები უნდა მას. ნუ ვიზამთ იმას, რომ ერთ წერტილზედ შევაკეროთ. დღეს ცხოვრება გაუმწვავდა, დღიური ვარამი სხვას უჩაკუნებს თავში: ჩვენთვის საჭიროა ყოველნაირი გამოცემანი, რითაც ძალიან ღარიბია ჩვენი მწიგნობრობა.

ბ. იაკობ გოგებაშვილის წიგნების ჯგუფს ეკუთვნიან: აკაკის „კიკოლას ნამბობი", „თორნიკე ერისთავი", „ბაგრატ მეოთხე"; ილია ჭავჭავაძის „დიმიტრი თავდადებული", „კაკო ყაჩაღი"; „თამარიანი", «ასპინძის ომი» რ. ერისთავის; «ელგუჯა», «ელისო", „ციცია" ა. ყაზბეგისა და სხვა ამ გვარები. ყველა ესენი საჭიროა გამოიცეს ცალ-ცალკე სახალხოთ, იაფ-ფასად. კარგს იზამს „ქართველთა ამხანაგობა", რომ ხალხის მოთხოვნილებას მიაქციოს ყურადღება, ან თვითონ გამოსცეს პატარა წიგნებათ იაფ-ფასად, ან თუნდა ახსნას ბაჟი, რომ სხვამ მაინც გამოსცეს სახალხოდ, თორემ დაბალი ხალხისთვის (უმრავლესობისთვის) არაფერი სარგებლობის მომტანია 1 მან. და 1 მან. 20 კაპ. ტომები. ხალხს სურს შეიძინოს და წაიკითხოს თავის საყვარელი მგოსნების ნაწარმოები და ეს სურვილი-კი ვერ დაუკმაყოფილებია, რადგანაც მათსა და მწიგნობრობის შორის ხიდია ჩატეხილი. არაფერი ზიანის მომტანი იქნება მათი (წიგნების) ცალკე გამოცემა, რადგანაც ზოგს სურთ შეიძინონ ტომები, ზოგთათვის-კი უფრო ხელ-მისაწვდენ პატარა წიგნები.

არა [illegible]ხელ თქმულა და განმეორებულა ჩვენს მწერლობაში, არა გვაქვს საყმაწვილო წიგნები და ამას ყურადღებას თითქმის არავინ აქცევს გარდა ერთის, ბ. გრ. ტატიშვილისაო (და რამდენიმე წიგნი ლ. აღნიაშვილისა), მაგრამ არც იმის წიგნები აკმაყოფილებენ ჩვენი ბავშვების მოთხოვნილებას, სულ თითზე ჩამოსათვალი წიგნებია და ამასთანავე ძვირი; ისე უნდა მოხერხდეს, რომ წიგნები ხელ-მოსაწვდომი იყოს, გამოიცეს სურათებით, მომსხო ასოებით, დაისტამბოს საშუალო ქაღალდზედ და მასთან იაფად. რამდენი ამხანაგობა არ არსდება, მაგრამ მაინც საყმაწვილო წიგნებს საჭირო ყურადღება არა აქვს მიქცეული. რამდენჯერ არ უთხოვნიათ „საბავშო წიგნები", მაგრამ, რაც არ არის, რას მიაწვდის კაცი? ჩვენის აზრით, «საყმაწვილო ბიბლიოთეკის» გამოსაცემად საჭიროა დაარსდეს ამხანაგობა, რომელთა კომისია უნდა შესდგებოდეს პედაგოგთაგან, ანუ ისეთ პირთაგან, რომელთაც უფრო შეგნებული აქვთ, თუ ბავშვებს რა ხასიათის აღმზრდელი წიგნები მიაწოდონ, თორემ რა საკადრისია მივსდგომივართ, „ჯეჯილს": კარგად ვერ უძღვება ჩვენი ბავშვების გონების აღზრდას, თუმცა მასალაც ბევრიაო. არა, ბატონებო, იგი რასაც აკეთებს, ის ვიკმაროთ და ჩვენ, სხვებმა, თუ ძალგვიძს, როგორც ზევითაც მოგახსენეთ, სხვა ამხანაგობა, სხვა რედაქცია შევადგინოთ და მივაწოდოთ ისეთი წიგნები, როგორსაც საჭიროებენ.

დასასრულ, საზოგადოდ უნდა ვსთქვათ, რომ დღე, ყოველმა კაცმა იქონიოს ჩვენს მწიგნობრობაზედ თავისებური შეხედულება, ჰბეჭდოს თავისებური (სასარგებლო) წიგნები, ამითი თუ არ შეჰმატებს, არას დააკლებს ჩვენს წინ-სვლას და წარმატებას.

ი. იმ—შვილი.

---

*) „კავკაზს" რაც ლანჩხუთში სამკითხველო დაარსდა ბ-ნ სვიმონ გიორგის-ძე ჯაფარიძე სწირავდა, რომელიც ლანჩხუთის ბოქაულად იყო. ეხლა მის ადგილზე გადმოყვანილია ბ-ნ ქავთარაძე, რომელიც იმედი გვაქვს, ისიც არ დაიშურებს ჩვენი ღარიბ სამკითხველოსთვის შემწეობას და «კავკაზს" გამოუწერს.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

თებულა საქმე, არამედ მხოლოდ შრომითა და მუყაითობით.

აუცილებლად საჭიროა, ჩემის ფიქრით, ხსენებულის საგნისათვის ჩვენი ინტელიგენტები სამეურნეო საზოგადოების წევრებად გახდნენ, შეიტანონ ამ საზოგადოებაში მეტი სიცოცხლე და ენერგია, იშუამდგომლონ საზოგადოების დახმარებით, ვისთანაც ჯერ არს, და ხელი შეუწყონ სამეურნეო საზოგადოებათა დაარსებას ჩვენში.

იგივე შუამდგომლობა შეუძლიანთ გაუწიონ ერს თავად-აზნაურობის წარმომადგენლებმა. აქ შევნიშნავთ [illegible]ლოდ, რომ კარგი იქნება საქმის [illegible]ტკიცისა და წარმატებისათვის თავად-აზნაურობა ს[illegible] საქმეებ[illegible]აც ცალკე არ[illegible]დეს და თა[illegible] გლეხობასთან ერთად [illegible]დეს ამხანაგობებს, რადგან ამხანაგობა მით უფრო ძლიერი იქნება, რაც მეტი წევრი ეყოლება. საზოგადოდ, ცალკ-ცალკე დაყოფას, დანაწილებას უნდა მოვერიდოთ. თვით ამხანაგობის პრინციპი იმაში მდგომარეობს, რომ მცირე რიცხვს მწარმოებელთა უარ-ჰყოფს, როგორც უძლურს, ვერ გამძლეს ეხლანდელ ბრძოლის ველზე.

განვიმეორებ კიდევ, ინტელიგენცია ვალდებულია სასარგებლოდ მოიხმაროს ის დაწესებულებანი, რომელნიც არსებობენ და რომელთაც იგი დღემდის შორს გაურბის.

გ. წ.

დეპეშა

„რუსეთის სატელეგრაფო სააგენტოსაგან.

გ ‘ეთ „ცნობის ფურცლისა“.

27 აპრილი.

პეტერბურგი. 27 აპრილს, მემკვიდრე ცესარევიჩის დაბადების დიდად სადღესასწაულო დღეს სატახტო ქალაქი ბაირაღებით იყო მორთული. ყველა ეკკლესიაში წირვის შემდეგ პარაკლისი იქმნა გარდახდილი.

27 აპრილს, მემკვიდრე ცესარევიჩის დაბადების დღეს, გატჩინოს სასახლის ეკკლესიაში გარდახდილ იქმნა წირვა. დაესწრნენ: ხელმწიფე იმპერატორი, ხელმწიფა იმპერატრიცა მარიამ თეოდორეს ასული და სამეფო გვარეულობის სხვა წევრნი.

მოსკოვი, 27 აპრილს ღვთისმშობლის მიძინების საკრებულო ტაძარში გარდახდილ იქმნა წირვა ეპისკოპოსის ნესტორის მიერ და პარაკლისი—მიტროპოლიტის სერგის მიერ.

ოდესა. 27 აპრილს წავიდა საბერძნეთში მოსკოვიდგან აქ მოსული დასი „წითელის ჯვარისა“, 5 ექიმი და 9 და ივერის დედათა კრებულისა.

ათინა. დომოკოსიდგან ცნობები მოვიდა, რომ ოსმალები ახლო-მახლო ადგილებს ათვალიერებენ, მათი სადარაჯოები ბრისსასთანა და კიტონისთან არის. ჰფიქრობენ, რომ ოსმალები მალე იერიშით მივლენ დომოკოსზე.

მცხოვრებლებს ოსმალები ხელს პ.რ ახლებენ, მაგრამ ფარსალოში ჯე

ბევრი სახლი დასწვეს და ეკკლესიები გაძარცვეს. ბერძნები დომოკოსთან სიმაგრეებს აკეთებენ.

კოსტანტინეპოლი. ედჰემ-ფაშას ებოძა მარშალის ღირსება და დანიშნულ იქმნა საბერძნეთის საზღვარზედ მდგომ ყველა ჯარის მთავარ-სარდლად.

ათინა. მთავრობამ შეატყობინა დიდ სახელმწიფოებს, რომ კრიტიდგან გავიხმეთ 25 აფიცერი და საპიროთა ორი რაზმი და პირობა მისცა, სულ ცოტა ხანში დანარჩენ ჯარსაც გავიხმობთო.

პარიზი. საბერძნეთის კაბინეტმა მიჰმართა დიდს სახელმწიფოებს წერილით და შუამდგომლობა სთხოვეს. დიდ სახელმწიფოთა წარმომადგენლებმა ხელი მოაწერეს,—მოწერილობა მივიღეთო და თვისი დახმარება აღუთქვეს. გერმანიის წარმომადგენელი ფრთხილად მოიქცა. მან ხელი მოაწერა, მოწერილობა მივიღეო, და დასძინა, მთავრობისაგან დარიგებას მოველიო; საფიქრებელია, რომ ეს დარიგება დაუყოვნებლივ მოუვა.ოსმალეთი თანახმაა დაეხმაროს დიდ სახელმწიფოებს და მოისმენს ყოველგვარ მოლაპარაკებას, რომელსაც გამოიწვევს ამ სახელმწიფოთა შუამდგომლობა, მაგრამ დროებით ზავზედ-კი არ დასთანხმდება და ამით დროს არ მისცემს ბერძნებს ისარგებლონ ზავით და ჯარი განაძლიერონ და გააწესრიგონ. დიპლომატების აზრით, ომის განგრძობა ხელს შეუშლის მოლაპარაკების გაჭიანურებას და ამით უფრო მალე მივახწევთ ჩვენს განზრახვასაო. საიმედო წყაროებიდგან მოსული ამბავი ამტკიცებს, რომ სულთანი მორიგების წინააღმდეგი არ იქნება, პირიქით, დაამტკიცებს, რომ მორიგების მოსურნეა. მაგალითად, სულთანი თავის დაპირებაზედ უარს არ იტყვის, კრიტს თვით-მმართველობას მივანიჭებო; მეორეს მხრით, სამხედრო საზღაურს ძლიერ დიდს არ მოვითხოვო; სულთანმა განაცხადა აგრეთვე სურვილი საზღვრების შეცვლისა თესალიის აღმოსავლეთის საზღვარზედ ანალისისა და ნეძეროს მხრიდგან, იმ განზრახვით, რომ მთათა ზურგი ოსმალეთის ხელში დარჩეს.

29 აპრილი

პეტერბურგი. მისის უდიდ[illegible]ულესობის ხელმწიფა იმპერატრიცის ალექსანდრა თეოდორეს ასულის უავგუსტოესს მფარველობის ქვეშე მყოფი შრომის მოყვარეობისა და სამუშაო სახლთა სამზრუნველო შემოდგომიდგან თავისის ჟურნალის „ტრუდოკაია პომოშჩის“ გამოცემას დაიწყებს. რედაქტორად „ჟურნალ მინისტერსტვა იუსტიციის“ რედაქტორია არჩეული, პოლიციის უფლებათა მაგისტრი დერიუჟინსკი.

ცეტინიე. მთავრის ნიკოლოზის პეტერბურგს წაბრძანების შესახებ გავრცელებული ხმები საფუძველს მოკლებულია

კოსტანტინეპოლი. ედჰემ-ფაშა იუწყება: „პოლკოვნიკი ენვერი ვოლოში შევიდა. ხალხი მიესალმა მას. ენვერმა ხალხს გამოუცხადა, რომ ქალაქი ოსმალეთის ადმინისტრაციის უწყების ქვეშე იმყოფება და მკვიდრთ ნუფრის შიში ნუ გაქვთო“. ედჰემ-ფაშა თხოულობს, ვოლოში დაუყოვნებლივ დამოჟნის მოხელენი გამოგზავნეთო.

პარიზი. დარწმუნებულნი არიან, რომ ოსმალეთსა და საბერძნეთს შორის ზავის ჩამოგდება დიდად საძნელო საქმეს არ წარმოადგენს და ჩქარაც მოხდებაო. დიდნი სახელმწიფონი კიდევაც შეთანხმდნენ ერთმანერთშორის ზავის პირობების შესახებ. მანიის მხრივ ყოყმანი იმან გამოიწვია, რომ საბერძნეთმა თავის ცირკულიარში, რომელიც დიდ სახელმწიფოთა წარმომადგენელთ წარუდგინა, პირდაპირ და ფორმალურად კრიტის თვით-მართველობის შესახებ უარი განაცხადა, რასაც მისაგან თხოულობდნენ. შემდეგ საბერძნეთმა ამ მხრივ თანხმობა გამოაცხადა და გერმანიის ელჩს პლესენს უკვე მიწერილი აქვს, ხელი შეუწყოს სახელმწიფოთა ცდას ზავის ჩამოგდების შესახებ.

ათინა. დარწმუნებით ამბობენ, რომ უკვე შედგენილია ‘[illegible]სარსი იმ ნოტისა, რომლის გამო სახელმწიფონი ოსმალ-ბერძენთა დავში უნდა ჩაერიონ.

კოსტანტინეპოლი. ოსმალთა ბატალიონმა იერიში მიიტანა ბერძენთა ლაშქარზე, რომელიც შესდგებოდა მუდმივ და თავისუფალ მეომარ ჯარისაგან და რომელიც საომრად იდგა კამარინის მაღლობებზე, პრევეზის ჩრდილოეთით, და დაიპყრა იერიშით კამარინი. ბერძნებმა ეკლესიისაკენ დაიწიეს. ეკლესიაც უკვე აღებულ იქმნა იერიშით. ბერძნებს დიდი ზარალი მოუვიდათ. ბერძნების ლაშქარმა უკან დაიწია, კლარენტის გზით, ველად, წმ. გიორგის ხიდამდე, სადაც თავგანწირვით დაეხსნენ თავს ოსმალებს, მაგრამ მათგან უკუქცეულ და სრულიად ლტოლვილ იქმნენ.

ვაჭრების საყურადღებოდ.

ქუთაისის ოლქის სასამართლოს ბოქაული აცხადებს, რომ ქუთაისის ოლქის სასამართლოს დარბაზში, 5 აგვისტოს 1897 წ. დილით ათ საათზე, გაამართება საჯარო ვაჭრობა თ. ეკატერინე სამონის ასულის ერისთავის მამულის გასასყიდად; მამული მდებარეობს ოზურგეთის მაზრაში სოფ. ჩახატაურში და შესდგება 2 დესეტ. 1800 ოთხ-კუთხ. საჟენი ვენახისაგან და ორ-სართულიან სახლისაგან. მამული დაგირავებულია ქუთაისის სათავად-აზნაურო ბანკში,

ტფილისის მეორე განყოფილების სასამართლოს ბოქაული აცხადებს, რომ 3 მაისს, დილით ათ საათზე, საჯარო ვაჭრობით გაისყიდება ნიკოლოზ იაგორის ძის დიდაროვის მოძრავი ქონება: ოქრო-ვერცხლის ნაკოთები და სხვა სახოჯახო სამკაული, ქონება დაფასებული სულ 195 მან. 95 კაპ.; ვაჭრობა გაიმართება თვით დიდაროვის სახლებში, პატარა-ტალახის ქუჩაზე № 25, ქალაქის მე 5 განყოფილებაში.

ქართული სახალხო
САМКИТХВЕЛОЕБИ

სამკითხველოები

პირველი სახალხო სამკითხველო:

მოიპოვება ყველა ადგილობრივი ქართულ-რუსული ჟურნალ-გაზეთები, აგრეთვე რუსეთისა. ფასი ქართულ წიგნების შინ წასაღებად თვეში 20 კაპ., საკითხავად სამკითხველოში 1 კაპ. სამკითხველო ყოველ დღე ღიაა 10—2 საათამდე, საღამოს 5—7 საათამდე და კვირაობით მხოლოდ 2 საათამდე.

ადრესი: სათავად-აზნაურო ქარვასლა, № 119.

მეორე სამკითხველო:

სახალხო სამკითხველოში მოიპოვება საკუთრივ ქართული წიგნები, ქართულ-რუსული ადგილობრივი ჟურნალ-გაზეთები. კითხვა სამკითხველოში შეიძლება უფასოთ. წიგნების წაღება სახლში 20 კაპ.; სამკითხველო ღიაა დილით 10—2 საათამდე და საღამოს 5—7 საათამდე. კვირაობით 2 საათამდე.

ადრესი: მეორე მაღაზნის ქუჩა, № 18, ავჭალის სასადილოს გვერდით.

(10—10)

ბუღალტერიის შესწავლა

ვისაც საფუძვლიანად სურს შეისწავლოს

სრული კურსი ბუღალტერიისა სამის თვის განმავლობაში, შეუძლიან მიჰმართოს ტფილისის საურთიერთო სამეურნეო ბანკში უფროსს ბუღალტერს **ი. ია. ბრონ ფონ ბრენნერს.**

ფასი მთელის ბუღალტერიის საფუძვლიანად შესწავლისა **40** მან.

КУРСЪ БУХГАЛТЕРІИ,

состоящій изъ слѣдующихъ предметовъ:

1) **Бухгалтеріи** двойной итальянской по разнымъ отраслямъ торговой промышленности.
2) **Коммерческой ариѳметики** (банковыя и торговыя операціи),
3) **Ариѳметики на счетахъ,**
4) **Коммерческой экономіи,**
5) **Тортовыхъ и вексельныхъ узаконеній,**—преподаетъ И. Я. БРОНЪ ФОНЪ-БРЕННЕРЪ, гл. бухгалтеръ Тифл. общ. взаим. сел.-хоз. кредита.

Плата за весь курсъ 40 руб.

Курсъ 3-мѣсячный, при ежедневныхъ занятіяхъ, въ теченіе 2-хъ часовъ, по вечерамъ. Начало занятій—1-е число кажлаго мѣсяца. Спросить: Михайловская, 71. Аттестаты за успѣшныя занятія реальнаго училища и школы садоводства. (წ.)

დამზღვევი საზოგადოება

„იაკორი“

შეიძლება დაიზღვას თანხა განსაზღვრულის ვადით, ასე რომ იმ პირს, რომელმაც დაიზღვია თანხა, ანუ პოლისის პატრონს, რაკი პირობაში ნაჩვენები განსაზღვრული ვადა დასრულდება, მიეცემა ფული სრულიად; ხოლო, უკეთუ დაზღვეული პირი გარდაიცვალა პირობაში აღნიშნულ ვადამდე, მაშინ მემკვიდრენი ფულს აღარ შეიტანენ და დაზღვეულ თანხას ვადაზედ უნაკლულოდ მიიღებენ და, გარდა ამისა, საზოგადოება აძლევს ყოველ წლიურად პოლისის პატრონს სარგებელს 5% დაზღვეულის თანხიდამ.

მაგალითი: მამა, რომელიც 30 წლისაა, ვსთქვათ, აზღვევს პატარა შვილისათვის თანხას 5,000 მანათს, იმ პირობით, რომ იგი თანხა შეიტანოს 21 წლის განმავლობაში.

ამ დაზღვევაში იმან უნდა იხადოს ყოველ ოთხ თვეში ერთხელ,—21 წლის განმავლობაში,—**74** მანათი და **50** კაპ.

თუ ვინიცობაა მამა მოკვდა, თუნდაც დაზღვევის პირველ წელიწადსვე, შვილს ეძლევა 20 წლის განმავლობაში ყოველ წლივ სარგებელი 250 მანათი და, გარდა ამისა, რა დადგება პირობაში აღნიშნული ვადა, დაზღვეული თანხა 5.000 მანათიც მიეცემა.

უკეთუ დაზღვეული პირი იცოცხლებს აღნიშნულ ვადაზედ მეტს, მაშინ დაზღვეული თანხა ეძლევა მას, ანუ პოლისის პატრონს.

დაზღვევა მიიღება ამიერ-კავკასიის უმთავრეს აგენტის საოლქო სამმართველოში **თეოდორე ალექსანდრეს ძე ივანოვთან,** ქ. ტფილისში, ერევნის მოედანზე, ველიამინოვის ქუჩის და სომხების ბაზრის კუთხეში, № 2.

ტელეფონი № 51.

Страховое общество

„ЯКОРЬ“

Страхованіе принимается въ Окружномъ управленіи Главна[illegible] Агента Закавказскаго края ФЕОДОРА АЛЕКСАНДРОВИЧА И[illegible]НОВА.

Г. Тифлисъ, Эриванская площадь: на углу улицъ Вель[illegible]ской и Армянскаго базара, д. № 2.

Телефонъ управленія № 51.

ანც

Дозволено цензурою. Тифлисъ, 29-го Апрѣля 1897 г. სტამბა მ. შარაძისა და ამხ. ნიკ. ქ. № 21. რედაქტორ-გამომცემელი ვალ. გუნია.